

Fredagen den 3 Maj 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Justerades protokollet för den 26 sistlidne Mars f. m.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 40, angående eftergift af Kronans rätt till ett danaarf;

N:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om den under N:o 2 Skeppsbron i hufvudstaden belägna, Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomens användande till byggnad för Telegrafverket; och

N:o 42, i anledning af år 1866 verkställd revision af Statsverkets med flera allmänna fonders förvaltning under år 1864.

Föredrogs ånyo Andra Kammarens den 1 och 2 dennes bordlagda protokollsutdrag N:o 304, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 39, i anledning af återremiss utaf samma Utskotts Utlåtande N:o 19 öfver Herr Sven Hanssons motion N:o 257, angående ändring af 6 § 3 mom. i 1842 års folkskolestadga.

Herr Björck: I öfverensstämmelse med de åsigter, som blifvit uttalade i den för kort tid sedan behandlade frågan om ordförandeskapet i skolstyrelserna, tror jag det icke vara skäl att vidtaga någon ändring i afseende på sättet för folkskolelärares antagande. Då en sådan syssla blifvit genom pastors försorg förklarad ledig, infinna sig ofta sökande från aflägsna orter, om hvilkas skicklighet man ej har annan kännedom än den, som kan inhemtas af deras betyg, och att dessa ej alltid äro så tillförlitliga, som de borde vara, veta vi väl. Men då sedermera desse sökande infinna sig i församlingen för att aflägga prof, har pastor tillfälle att genom samtal lära känna dem, och såväl derigenom som från andra håll om dem bilda sig ett omdöme, som är säkrare och af mera vigt än den lätt förvillande allmogens, hvilken olyckligtvis ofta är utsatt för att obehörigt påverkas. Det synes derföre vara lämpligt att i pastors röstöfvervigt, som likväl endast sträcker sig till en tredjedel af de afgifna rösterna, hafva någon garanti för att lärareplatsen blir besatt

med en i synnerhet i det viktigaste, religionskunskapen, skicklig och pålitlig man. På dessa skäl anhåller jag om afslag å förevarande framställning.

Herr Hasselrot: Om det kan finnas skäl för att pastor har öfvervägande rösträtt vid tillsättande af klockare, som på visst sätt är hans tjänare, så kan detsamma dock icke gälla i fråga om skollärare. Då församlingen får sjelf tillsätta pastor, så är det äfven rätt och billigt att den får utse lärare för sina barn. Jag får därför anhålla om bifall till Andra Kammarens beslut i denna fråga.

Herr Björck: I afseende på det exempel, som den förre värde talaren använt, att församlingen har rätt att tillsätta sin pastor, är det min öfvertygelse, att, vid den ståndpunkt, som kristligheten nu kan anses hafva bland vårt folk, det vore ganska godt, om det finnes några flera garantier för ett godt val, fastän äfven nu några kontroller finnas, såsom att församlingen är i sitt val inskränkt till de personer, som blifvit uppförda på förslaget. Jag tror också, att de regala pastoraten ofta blifva bättre tillsatta än de konsistoriela. Men vi få vid en kommande fråga ytterligare tillfälle att tala om detta ämne. Jag anser det vara nödvändigt, att kontroller finnas vid tillsättande af folkskolelärare, och därför anser jag det nuvarande sättet för deras utseende böra bibehållas.

Herr von Koch: Jag vill icke ingå i besvarande af hvad, som här är yttradt i afseende på prestval. Derom är nu icke fråga. Men man har yttrat, att, då pastor har ett så afgörande inflytande vid tillsättande af klockare, borde han äfven hafva det, vid tillsättande af skollärare. En föregående talare har redan anmärkt det olika förhållande, hvori pastor står till båda dessa tjänstemän. Jag behöfver således icke orda derom.

I afseende på nu förevarande fråga förekommer det mig, att det förmynderskap, som hittills ansetts nödigt, nu borde utan fara kunna upphöra. Om en sådan förändring vidtages, att pastor ej mera ovilkorligen är sjelfskrifven ordförande i skolrådet, bör han väl icke heller bibehållas vid den nuvarande höga rösträtten vid lärares tillsättande. Pastor har alltid tillfälle att göra sitt moraliska inflytande gällande, och har han ej något sådant på sina församlingsbor, så anser jag för min del det materiella inflytandet här vara föga på sin plats men kunna medföra den oegentligheten, att en pastor, som icke kan vara ordförande i skolrådet, dock skulle hafva detta inflytande vid tillsättande af skollärare.

Då det dessutom är föreslaget, att valet skall ske efter fyrktalslängden, kan man icke antaga, att flertalet af dem, som deltaga i detsamma, skola låta missleda sig i en så vigtig sak.

Jag tillstyrker instämmande i det beslut, som Andra Kammaren fattat.

Herr Hasselrot: En talare har framställt de vådor, som enligt hans åsigt skulle blifva en följd af den föreslagna förändringen. Jag

ber dock att få anmärka, att samma kontroll finnes i detta afseende, som vid prestval, ty församlingen måste hålla sig inom förslaget, som uppsättes af skolrådet, der pastor är ordförande, och der han är i tillfälle göra sin åsigt gällande. Då jag således icke kan dela dessa farhågor och icke kan finna någon rättsgrund, som talar för, att pastor vid detta tillfälle skall hafva ett så öfvervägande inflytande, så får jag anhålla om bifall till Utskottets Utlåtande.

Herr Bergstedt: Om den förste värde talaren visste, huru många obehag, huru många anledningar till split emellan kyrkoherde och församlingsbor detta stadgande är egnadt att åstadkomma, äfven under bästa förhållande mellan båda parterna, är jag äfvertygad, att han skulle varit den förste att önska en förändring i den föreslagna syftningen. Jag är öfvertygad, att, om församlingen finge beslutande rätt i detta hänseende, på sätt af Medkammaren blifvit beslutadt, skulle pastors moraliska inflytande mångdubblas, och det är på denna grund, som jag yrkar bifall till den af Andra Kammaren antagna förändringen.

Jag vill äfven särskildt betona den omständigheten, att, om det af Friherre Silfverschiöld föreslagna och af denna Kammare förliden Onsdag beslutade stadgande, rörande domkapitlens rätt att afskeda olämplige pastorer från ordförandeskapet i skolrådet, blefve lag, så kunde det rent absurda förhållande dock inträffa, att en från sin myndighet såsom skolrådets ordförande entledigad pastor ändå skulle, vid tillsättande af skollärare, utöfva sin nuvarande rösträtt, som, enligt hvad man väl vet, betyder detsamma som absolut pluralitet.

Jag anhåller om instämmande i det beslut, som Andra Kammaren fattat.

Herr Björck: Jag vill icke trötta Kammaren, men anser mig dock skyldig att med några ord besvara de sist gjorda anmärkningarne. Fastän jag har den äran att vara styresman i ett af de största stiftet, så känner jag dock icke till obehag i afseende på förhållandet emellan pastor och församlingsbor, uppkomna såsom en följd af pastors magt vid tillsättande af skollärare.

Hafva några sådana obehag funnits, så hafva de snarare uppstått i fråga om presternas inkomster; men icke tror jag, att denna lilla magt har framkallat några dylika.

För öfrigt tror jag, att man bör fästa uppmärksamhet på, att det beslut, som Kammaren fattat om konsistorii rättighet att sätta någon annan än pastor till ordförande i skolrådet, icke helt eller hufvudsakligen afser det fall, att pastor skulle vara oduglig eller mindre intresserad för skolan, utan det kan härför finnas många andra skäl. Det kan t. ex. finnas en gammal, vördnadsvärd pastor, som för sin ålder icke kan resa omkring i församlingen; men det oaktadt väl kan bedöma en skollärares förmåga, då han aflägger prof. Församlingen har på den korta tiden icke tillfälle att göra sig fullständigt underrättad om de sökande, och det är märkvärdigt hvilka småsaker kunna inverka på en allmänhet. Litet vänlighet, litet lätthet att tala med dem är ofta tillräckligt för att skaffa ett anhang.

Jag menade icke så mycket, att upprättandet af förslag vid de konsistoriela pastoraten skulle innebära några garantier, utan jag åsyftade synnerligen de regala pastoraten.

Jag upprepar mitt yrkande om afslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkandena å dels antagande af Andra Kammarens i frågan fattade beslut och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på beslutets antagande, och, då dertill svarades många ja, jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 2 dennes bordlagda Memorial N:o 13, i anledning af återremiss å Utlåtandet N:o 6, angående väckt motion, om ändring i 1 § 5 mom. Tryckfrihets-förordningen.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 2 dennes bordlagda Utlåtande N:o 84, i anledning af väckt motion, om beviljande af resekostnadsersättning till förre ledamoten af Andra Kammaren, Herr O. Lagergren.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Stats-Utskottets den 2 dennes bordlagda Memorial N:o 85, med förslag till stadganden, angående värden och begagnandet af Riksdagens arkiv och bibliothek.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets den 2 dennes bordlagda Memorial N:o 86, angående inlösning af ytterligare anmälda, först efter preskriptionstidens slut hos Riksgälds-kontoret företedda riksgäldssedlar.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 2 dennes bordlagda Betänkande N:o 30, med förslag rörande 1:sta artikeln i Banko-reglementet.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets den 2 dennes bordlagda Utlåtande N:o 31, i anledning af Herr E. Dofséns motion, om upphörande af utländsk skuldsättning och införande af ett inhemskt statskreditsystem.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet Banko-Utskottets den 2 dennes bordlagda Memorial N:o 32, med förslag till Instruktion för nästkommande riksdags Banko-Utskott.

Anmälades och bordlades:

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 22, angående tullbestämmelserna för artiklarne brännvin och sprit samt ättika; och Memorialet N:o 23, angående tullbestämmelserna för artiklarne kaffe, brändt, samt socker, raffineradt, m. m.; äfvensom Andra Kammarens protokollsutdrag N:o 308, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 40, angående väckta förslag om ändring i förordningen rörande prestval.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem,
O. Brakel.

Lördagen den 4 Maj 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Justerades 4 protokolls-utdrag för den 3 dennes och protokollet för den 26 sistlidne Mars e. m.

Upplästes och godkändes Särskilda Utskottets för folkskolelärarseminariernas ombildning förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 39, angående infordrande af landstingens underdåniga yttranden i fråga om inspektionen öfver folkskolorna.

Upplästes tre protokoll af följande innehåll:

År 1867 den 3 Maj sammanträdde Kamrarnes valmän, för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdags-ordningen, utse Riksdagens Fullmäktige uti Riksbanken, jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till:

Ordförande:

Herr Fähræus, Olof Immanuel, f. d. Statsråd, med 42 röster.

Öfrige Fullmäktige:

Herr Björck, Albert Wilhelm, Rådman, » 48 »
 Friherre Skogman, Carl Johan Alfred, Kapten vid Kongl. » 48 »
 Maj:ts flottas indragningsstat, » 48 »